

إِنَّ اللَّهَ عَالِمُ غَيْبِ السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضِ إِنَّهُ عَلِيمٌ
 بِذَاتِ الصُّدُورِ (38) هُوَ الَّذِي جَعَلَكُمْ خَلَائِفَ
 فِي الْأَرْضِ فَمَنْ كَفَرَ فَعَلَيْهِ كُفْرُهُ وَ لَا يُزِيدُ
 الْكَافِرِينَ كُفْرُهُمْ عِنْدَ رَبِّهِمْ إِلَّا مَقْتًا وَ لَا يُزِيدُ
 الْكَافِرِينَ كُفْرُهُمْ إِلَّا خَسَارًا (39) قُلْ أَرَأَيْتُمْ
 شُرَكَاءَكُمُ الَّذِينَ تَدْعُونَ مِنْ دُونِ اللَّهِ أَرُونِي مَاذَا
 خَلَقُوا مِنَ الْأَرْضِ أَمْ لَهُمْ شِرْكٌ فِي السَّمَاوَاتِ أَمْ
 آتَيْنَاهُمْ كِتَابًا فَهُمْ عَلَى بَيِّنَةٍ مِنْهُ بَلْ إِنْ يَعِدُ
 الظَّالِمُونَ بَعْضُهُمْ بَعْضًا إِلَّا غُرُورًا (40) إِنَّ اللَّهَ
 يُمْسِكُ السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضَ أَنْ تَزُولَا وَلَئِنْ زَالَتَا
 إِنْ أَمْسَكَهُمَا مِنْ أَحَدٍ مِنْ بَعْدِهِ إِنَّهُ كَانَ حَلِيمًا
 غَفُورًا (41) وَ أَقْسَمُوا بِاللَّهِ جَهْدَ أَيْمَانِهِمْ لَئِنْ

جَاءَهُمْ نَذِيرٌ لَّيَكُونُنَّ أَهْدَى مِنْ إِحْدَى الْأُمَمِ فَلَمَّا

جَاءَهُمْ نَذِيرٌ مَا زَادَهُمْ إِلَّا نُفُوراً (42) اسْتِكْبَاراً فِي

الْأَرْضِ وَ مَكْرَ السَّيِّئِ وَ لَا يَحِيقُ الْمَكْرُ السَّيِّئُ إِلَّا

بِأَهْلِهِ فَهَلْ يَنْظُرُونَ إِلَّا سُنَّةَ الْأَوَّلِينَ فَلَنْ تَجِدَ

لِسُنَّةِ اللَّهِ تَبْدِيلاً وَ لَنْ تَجِدَ لِسُنَّةِ اللَّهِ تَحْوِيلاً (43)

أَوْ لَمْ يَسِيرُوا فِي الْأَرْضِ فَيَنْظُرُوا كَيْفَ كَانَ عَاقِبَةُ

الَّذِينَ مِنْ قَبْلِهِمْ وَ كَانُوا أَشَدَّ مِنْهُمْ قُوَّةً وَ مَا كَانَ

اللَّهُ لِيُعْجِزَهُ مِنْ شَيْءٍ فِي السَّمَاوَاتِ وَ لَا فِي

الْأَرْضِ إِنَّهُ كَانَ عَلِيماً قَدِيراً (44) وَ لَوْ يُؤَاخِذُ اللَّهُ

النَّاسَ بِمَا كَسَبُوا مَا تَرَكَ عَلَى ظَهْرِهَا مِنْ دَابَّةٍ وَ

لَكِنْ يُؤَخِّرُهُمْ إِلَى أَجَلٍ مُسَمًّى فَإِذَا جَاءَ أَجْلُهُمْ

فَإِنَّ اللَّهَ كَانَ بِعِبَادِهِ بَصِيراً (45)

~~~~~

Verily Allah knows (all) the hidden things of the heavens and the earth: verily He has full knowledge of all that is in (men's) hearts. He it is that has made you inheritors in the earth: so, he who disbelieves his disbelief be on his own self their disbelief: but adds to the odium for the unbelievers in the sight of their Lord: their disbelief but adds to the (their own) loss. Say: "Have ye seen (these) 'partners' of yours whom ye call upon besides Allah? Show Me what it is they have created in the (wide) earth. Or have they a share in the heavens? Or have We given them a book from which they (can derive) clear (evidence)?- Nay, the wrong-doers promise each other nothing but delusions. It is Allah Who sustains the heavens and the earth, lest they cease (to function): and if they should fail. There is none - not one - can sustain them thereafter: Verily He is most forbearing, oft-forgiving. They swore their strongest oaths by Allah that if a warner came to them, they would follow his guidance better than any (other) of the peoples: but when a warner came to them, it has only increased their flight (from righteousness),- on account of their arrogance in the land and their plotting of evil, but the plotting of evil will hem in only the authors thereof. Now are they but looking for the way the ancients were dealt with? But no change wilt thou find in Allah's way (of dealing): no turning off wilt thou find in Allah's way (of dealing). Do they not travel through the earth, and see what was the end of those before them,- though they were superior to them in strength? Nor is Allah to be frustrated by anything whatever in the heavens or on earth: for He is all- knowing, all-powerful. If Allah were to punish men according to what they deserve. He would not leave on the back of the (earth) a single living creature: but He gives them respite for a stated term: when their term expires, verily Allah has in His sight all His servants.

~~~~~

بے شک اللہ آسمانوں اور زمین کی ہر پوشیدہ چیز سے واقف ہے، وہ تو سینوں کے چھپے ہوئے راز تک جانتا ہے۔ وہی تو ہے جس نے تم کو زمین میں خلیفہ بنایا ہے۔

اب جو کوئی کفر کرتا ہے اس کے کفر کا وبال اُسی پر ہے، اور کافروں کو اُن کا کفر اس کے سوا کوئی ترقی نہیں دیتا کہ ان کے رب کا غضب اُن پر زیادہ سے زیادہ بھڑکتا چلا جاتا ہے۔ کافروں کے لیے خسارے میں اضافے کے سوا کوئی ترقی نہیں۔)

اے نبی! ان سے کہو، "کبھی تم نے دیکھا بھی ہے اپنے اُن شریکوں کو جنہیں تم خدا کو چھوڑ کر پکارا کرتے ہو؟ مجھے بتاؤ، انہوں نے زمین میں کیا پیدا کیا ہے یا آسمانوں میں ان کی کیا شرکت ہے؟" (اگر یہ نہیں بتا سکتے تو ان سے پوچھو) کیا ہم نے انہیں کوئی تحریر لکھ کر دی ہے جس کی بنا پر یہ (اپنے اس شرک کے لیے) کوئی صاف سند رکھتے ہوں؟ نہیں، بلکہ یہ ظالم ایک دوسرے کو محض فریب کے جھانسنے دیے جا رہے ہیں۔ حقیقت یہ ہے کہ اللہ ہی ہے جو آسمانوں اور زمین کو ٹل جانے سے روکے ہوئے ہے، اور اگر وہ ٹل جائیں تو اللہ کے بعد کوئی دوسرا انہیں تھامنے والا نہیں ہے۔ بے شک اللہ بڑا حلیم اور درگزر فرمانے والا ہے۔ یہ لوگ کڑی کڑی قسمیں کھا کر کہا کرتے تھے کہ اگر کوئی خبردار کرنے والا ان کے

ہاں آگیا ہوتا تو یہ دنیا کی ہر دوسری قوم سے بڑھ کر راست روہوتے۔ مگر جب خبردار کرنے والا ان کے پاس آگیا تو اس کی آمد نے ان کے اندر حق سے فرار کے سوا کسی چیز میں اضافہ نہ کیا۔ یہ زمین میں اور زیادہ سرکشی کرنے لگے اور بری بری چالیں چلنے لگے، حالانکہ بری چالیں اپنے چلنے والوں ہی کو لے بیٹھتی ہیں۔ اب کیا یہ لوگ اس کا انتظار کر رہے ہیں کہ پچھلی قوموں کے ساتھ اللہ کا جو طریقہ رہا ہے وہی ان کے ساتھ بھی برتا جائے؟ یہی بات ہے تو تم اللہ کے طریقے میں ہر گز کوئی تبدیلی نہ پاؤ گے اور تم کبھی نہ دیکھو گے کہ اللہ کی سنت کو اس کے مقرر راستے سے کوئی طاقت پھیر سکتی ہے۔ کیا یہ لوگ زمین میں کبھی چلے پھرے نہیں ہیں کہ انہیں اُن لوگوں کا انجام نظر آتا جو ان سے پہلے گزر چکے ہیں اور ان سے بہت زیادہ طاقت ور تھے؟ اللہ کو کوئی چیز عاجز کرنے والی نہیں ہے، نہ آسمانوں میں اور نہ زمین میں۔ وہ سب کچھ جانتا ہے اور ہر چیز پر قدرت رکھتا ہے۔ اگر کہیں وہ لوگوں کو اُن کے کیے کر تو توں پر پکڑتا تو زمین پر کسی تنفس کو جیتانہ چھوڑتا۔ مگر وہ انہیں ایک مقرر وقت تک کے لیے مہلت دے رہا ہے۔ پھر جب ان کا وقت آن پورا ہوگا تو اللہ اپنے بندوں کو دیکھ لے گا۔

बेशक अल्लाह आसमानों और ज़मीन की हर पोशीदा चीज़ से वाकिफ़ है, वह तो सीनों के छिपे हुए राज़ तक जानता है। वही तो है जिसने तुमको ज़मीन में खलीफ़ा बनाया है। अब जो कोई कुफ़्र करता है उसके कुफ़्र का वबाल उसी पर है, और काफ़िरों को उनका कुफ़्र इसके सिवा कोई तरक्की नहीं देता कि उनके रब का ग़ज़ब उनपर ज़्यादा से ज़्यादा भड़कता चला जाता है। काफ़िरों के लिए ख़सारे में इज़ाफ़े के सिवा कोई तरक्की नहीं। (ऐ नबी) इनसे कहो, “कभी तुमने देखा भी है अपने उन शरीकों को जिन्हें तुम खुदा को छोड़कर पुकारा करते हो? मुझे बताओ, उन्होंने ज़मीन में क्या पैदा किया है? या आसमानों में उनकी क्या शिर्कत है?” (अगर ये नहीं बता सकते तो इनसे पूछो) क्या हमने इन्हें कोई तहरीर लिखकर दी है जिसकी बिना पर ये (अपने इस शिर्क के लिए) कोई साफ़ सनद रखते हों? नहीं, बल्कि ये ज़ालिम एक-दूसरे को महज़ फ़रेब के झाँसे दिए जा रहे हैं। हकीकत यह है कि अल्लाह ही है जो आसमानों और ज़मीन को टल जाने से रोके हुए है, और अगर वे टल जाएँ तो अल्लाह के बाद कोई दूसरा उन्हें धामनेवाला नहीं है। बेशक अल्लाह बड़ा हलीम और दरगुज़र फ़रमानेवाला है। ये लोग कड़ी-कड़ी क़समें खाकर कहा करते थे कि अगर कोई ख़बरदार करनेवाला उनके हाँ आ गया होता तो ये दुनिया की हर दूसरी क़ौम से बढ़कर रास्त-रौ होते। मगर जब ख़बरदार करनेवाला इनके हाँ आ गया तो उसकी आमद ने इनके अन्दर हक़ से फिरार के सिवा किसी चीज़ में इज़ाफ़ा न किया। ये ज़मीन में और ज़्यादा सरकशी करने लगे और बुरी-बुरी चलें चलने लगे, हालाँकि बुरी चालें अपने चलानेवालों ही को ले बैठती हैं। अब क्या ये लोग इसका इन्तिज़ार कर रहे हैं कि पिछली क़ौमों के साथ अल्लाह का जो तरीका रहा है वही इनके साथ भी बरता जाए? यही बात है तो तुम अल्लाह के तरीके में हरगिज़ कोई तबदीली न पाओगे और तुम कभी न देखोगे कि अल्लाह की सुन्नत को उसके मुकर्रर रास्ते से कोई ताक़त फेर सकती है। क्या ये लोग ज़मीन में कभी चले-फिरे नहीं हैं कि इन्हें उन लोगों का अंजाम नज़र आता जो इनसे पहले गुज़र चुके हैं और इनसे बहुत ज़्यादा ताक़तवर थे? अल्लाह को कोई चीज़ आजिज़ करनेवाली

~~~~~

नहीं है, न आसमानों में और न ज़मीन में । वह सब कुछ जानता है
और हर चीज़ पर कुदरत रखता है । अगर कहीं वह लोगों को उनके
किए करतूतों पर पकड़ता तो ज़मीन पर किसी मुतनफ़िस को जीता
न छोड़ता । मगर वह उन्हें एक मुक़रर वक़्त तक के लिए मुहलत दे
रहा है । फिर जब उनका वक़्त आन पूरा होगा तो अल्लाह अपने बन्दों
को देख लेगा ।

~~~~~